

“Az egészen megérkeztünk” --- Lenézett kifejezés helyett legitim diakrón tendencia

Az erdélyi magyar köznyelvben létezik egy (a grammatikailag iskolázott beszélők által) nem-sztenderdek, helytelennek bélyegzett kifejezés:

(1) Az egészen megérkeztünk.

“Az egészen” a 'mind', 'mindnyájan' szinonimájaként értendő az (1)-es példában. A magyarországi köznyelvben is találni példát, ahol “az egész” a 'mindez' szinonimája (“Felejtsd el ezt az egészet”).

Az előadás elsődleges célja annak kimutatása, hogy az így használt “az egész(en)” beilleszkedik egy általános diakrón tendenciába: a “teljes”, “egész” jelentésű 'open class' elem átértelmeződik maximalitási operátorrá és/ vagy univerzális kvantorrá. (L. az angol 'all' történetét, vagy a német 'ganz' 'egész' esetét. Haspelmath (1995)) Az erdélyi “az egészen” ezek szerint az egyik legújabb állomása egy átértékelődési folyamatnak.

Az előadás másik célja “az egész”, “az egészen” evolúciójának rekonstrukciója, összehasonlítva az ómagyar kortól adatolt “mind” morfoszemantikájával és értelmezési módjainak beszűkülésével. (“Beszűkülés”: a mai magyarban a “mindhalálig” kövület, az ómagyarban a <'mind' – temporális kifejezés> kombináció produktív volt.)

Hivatkozás:

Haspelmath, Martin, 1995: Diachronic sources of 'all' and 'every'.

Bach et al, eds. *Quantification in Natural Languages*. Kluwer. 363—382.

“Az egészen megérkeztünk” --- “We are fully arrived”

The main focus of this talk is an ongoing process of reanalysis in Hungarian: the open class item “egész” 'whole', 'entire' is being reanalysed as a maximality operator / universal quantifier ('all') . (Cf. Haspelmath (1995) on this type of reanalysis.) The most conspicuous piece of data is Transylvanian “az egészen”. In (1), “az egészen” is understood as “all of us”, “every one of us”. (In Hungary, too, “az egész” can mean -non-distributive- 'all'.)

(1) Az egészen megérkeztünk.

The talk will discuss the evolution of “egész”/ “az egész(en)”, in tandem with a sketch of the 'trajectory' of “mind”. (“Mind” was first attested in Old Hungarian codices, and originally it had a wide variety of construals, some of which survive as fossilised expressions in Modern Hungarian.)

Reference:

Haspelmath, Martin, 1995: Diachronic sources of 'all' and 'every'.
Bach et al, eds. *Quantification in Natural Languages*. Kluwer. 363—382.

Ágnes Bende-Farkas
RIL—HAS
agnesbf@gmail.com